

Hanna Sikacz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

KONSOLIDACJA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH A OCENA SYTUACJI FINANSOWEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ

Streszczenie: Konsekwencją przyjęcia różnych polityk bilansowych w zakresie: metody konsolidacji (wyceny udziałów), wyłączeń z konsolidacji, wyceny składników majątkowych i kapitałów, transakcji między jednostkami powiązаныmi, jest zróżnicowany obraz sytuacji finansowej oceniany na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych. W zależności od wybranego obszaru związanego z konsolidacją można z różną siłą wpływać na zawartość skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Decyzje podejmowane w tych obszarach znajdują w konsekwencji odzwierciedlenie w ocenie sytuacji finansowej grupy kapitałowej, w tym we wskaźnikach finansowych.

Słowa kluczowe: skonsolidowane sprawozdanie finansowe, metody konsolidacji, grupa kapitałowa.

1. Wstęp

Analiza finansowa grupy kapitałowej jako część analizy ekonomicznej to zespół metod i narzędzi służących do oceny kondycji finansowej grupy kapitałowej na podstawie informacji pochodzących z jej sprawozdawczości finansowej [Piątek 2008, s. 196]. Elementami tej sprawozdawczości są zarówno skonsolidowane, jak i jednostkowe sprawozdania finansowej, pochodzące od jednostki dominującej i jej jednostek podporządkowanych. Oceniając sytuację finansową grupy kapitałowej, trudno się obejść bez podstawowych wiadomości z zakresu rachunkowości, a w szczególności opracowywania skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Między podstawowymi regulacjami związanymi z tworzeniem i prezentacją skonsolidowanych sprawozdań finansowych przyjętymi w krajowych i międzynarodowych standardach rachunkowości istnieją pewne rozbieżności. W zasadniczych częściach zapisy ustawy dotyczące konsolidacji są zgodne z międzynarodowymi standardami i europejskimi dyrektywami, ale ich stosowanie, w niektórych obszarach, jest niejednoznaczne i problematyczne¹. Zatem pojawia się potrzeba ogólnej

¹ Podstawowe polskie regulacje prawne dotyczące konsolidacji sprawozdań finansowych zawarte są w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oraz w Rozporządzeniu Ministra Finansów

prezentacji ważniejszych instrumentów polityki bilansowej, które mają wpływ na obraz sytuacji majątkowej i finansowej grupy kapitałowej, zawarty w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W artykule przedstawiono wybrane możliwości wpływania na obraz sytuacji majątkowej i finansowej grupy kapitałowej, związane z konsolidacją sprawozdań finansowych. Wiedza z tego zakresu umożliwi wyciąganie właściwych, pogłębionych wniosków dotyczących działalności, wyników i sytuacji ekonomiczno-finansowej grupy kapitałowej i jednostek wchodzących w jej skład.

2. Metody konsolidacji

Podczas konsolidacji sprawozdań finansowych stosuje się: konsolidację metodą pełną, konsolidację metodą proporcjonalną, wycenę udziałów metodą praw własności. Wybór metody konsolidacji uzależniony jest głównie od stopnia powiązania między jednostką dominującą a jednostką podporządkowaną.

Metodę konsolidacji pełnej stosuje się wobec danych jednostek zależnych, z wyjątkiem tych, które prowadzą całkowicie odmienny rodzaj działalności niż jednostka dominująca. Metoda ta polega na sumowaniu poszczególnych pozycji odpowiednich sprawozdań finansowych jednostki dominującej i jednostek zależnych w pełnej wartości, bez względu na udział jednostki dominującej we własności jednostek zależnych, oraz dokonaniu wyłączeń i korekt.

Konsolidacja metodą proporcjonalną polega na sumowaniu poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych wspólnika jednostki współzależnej, w pełnej wartości, z częścią wartości poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych jednostek współzależnych, proporcjonalną do posiadanych przez jednostki grupy kapitałowej objęte konsolidacją udziałów, oraz wprowadzeniu korekt i wyłączeń konsolidacyjnych.

Metodę praw własności określa się jako przyjętą przez jednostkę metodę wyceny udziałów w aktywach netto jednostki podporządkowanej z uwzględnieniem wartości firmy lub ujemnej wartości firmy, ustalonych na dzień objęcia kontroli, współkontroli lub wywierania znaczącego wpływu.

Sytuacja majątkowo-finansowa jednostek podporządkowanych wpływa na obraz całej grupy kapitałowej. Jeżeli jednostki są konsolidowane metodą pełną, to wpływ ten jest bardziej znaczący niż przy zastosowaniu innej metody.

z dnia 25 września 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych lub w MSR, do których ustawa odsyła w kwestiach w niej nieregulowanych. Międzynarodowe regulacje dotyczące konsolidacji zostały zawarte w MSR 27 *Skonsolidowane sprawozdanie finansowe i inwestycje w jednostkach zależnych* oraz w MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych*, natomiast europejskie w VII Dyrektywie Rady Wspólnot Europejskich z 13 czerwca 1983 r., zmienionej dyrektywami 90/604/EEC i 90/605/EEC.

Kryteria wyboru metody konsolidacji są sprecyzowane w ustawie o rachunkowości (art. 59 oraz 63a) i nie zależą od sytuacji majątkowo-finansowej podmiotu. Zdarza się ujawnianie przez audytorów sytuacji, w których metody konsolidacji są błędnie wybrane. Znane są przypadki, że w niektórych grupach kapitałowych, konsolidacji celowo dokonuje się, wykorzystując wycenę udziałów metodą praw własności, a nie metodę pełną, by zła sytuacja jednej ze spółek grupy w znaczny sposób nie pogorszyła obrazu grupy kapitałowej na przykład w zakresie zadłużenia bądź stopnia unieruchomienia majątku w zapasach lub należnościach.

W przypadku metody praw własności należy zwrócić uwagę, czy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym ujęta jest zmiana wysokości całego kapitału własnego w danym roku obrotowym, w tym wynik z lat ubiegłych, a nie tylko wynik finansowy bieżącego okresu. Jeżeli wystąpiła strata z lat ubiegłych, ma ona niekorzystny wpływ na obraz sytuacji majątkowo-finansowej grupy kapitałowej.

3. Wyłączenia z konsolidacji niektórych jednostek podporządkowanych

Dość duża swoboda interpretacji przepisów prawnych przy dokonywaniu wyłączeń poszczególnych spółek zależnych może być wykorzystywana w celu eliminacji jednostek mogących mieć negatywny wpływ na obraz całej grupy kapitałowej, prezentowany w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Ocena sytuacji finansowej grupy kapitałowej nie ma sensu na podstawie skonsolidowanego sprawozdania z niewłaściwie dobranymi podmiotami do procesu powstawania tego sprawozdania.

Wyeliminowanie z konsolidacji tych podmiotów, które mają duże straty w danym roku obrotowym, ujemne kapitały własne czy też wysoki stan zobowiązań, nie pozostaje bez wpływu na dane prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Wyłączanie takich podmiotów z konsolidacji powoduje poprawę obrazu grupy kapitałowej. Wyłączenia z konsolidacji mają na pewno wpływ na większość pozycji sprawozdania finansowego. Wpływ wyłączeń widoczny jest między innymi w skonsolidowanym rachunku zysków i strat na poziomie poszczególnych wyników finansowych (zysku/straty z działalności operacyjnej, zysku/straty brutto, zysku/straty netto). Wyłączenie z konsolidacji powoduje zmiany w strukturze aktywów i pasywów, szczególnie w zakresie aktywów trwałych i kapitale własnym. Zmiana w pozycjach sprawozdania finansowego przekłada się na zmianę przede wszystkim wskaźników rentowności.

Okazuje się, że decyzja o wyłączeniu bądź niewyłączeniu danej jednostki z konsolidacji wpływa na wartości określonych wskaźników finansowych. W związku z tym wyłączenie danej jednostki z konsolidacji ma wpływ na ocenę sytuacji finansowej grupy kapitałowej.

3.1. Pojęcie „odsprzedaży w bliższej przyszłości” w przypadku wyłączeń obligatoryjnych

Konsolidacją według art. 57 ustawy o rachunkowości nie obejmuje się jednostek zależnych, jeżeli udziały tej jednostki zostały nabyte, zakupione lub pozyskane w innej formie, z wyłącznym ich przeznaczeniem do późniejszej odsprzedaży w terminie jednego roku od dnia ich nabycia, zakupu lub pozyskania w innej formie. Ustawa o rachunkowości zawiera postanowienie adekwatne do MSR 27, z tym, że MSR 27 nie określa konkretnego terminu odsprzedaży, a jedynie wprowadza pojęcie „odsprzedaży w bliższej przyszłości”.

Kwalifikacja nabycia udziałów z wyłącznym przeznaczeniem do późniejszej odsprzedaży w terminie roku jest dość uznaniowa i w przypadku przygotowania przez jednostkę właściwych dokumentów, uzasadniających tę decyzję, praktycznie niemożliwa do podważenia przez audytora. Decydujące znaczenie ma tutaj bowiem upływ czasu i zamiar, jaki towarzyszy transakcji kupna danych udziałów [Kutera 2008, s. 160].

3.2. Pojęcie „ograniczenia w sprawowaniu kontroli lub współkontroli” w przypadku wyłączeń obligatoryjnych

Na podstawie także art. 57 ustawy o rachunkowości konsolidacją nie obejmuje się jednostek zależnych, jeżeli występują ograniczenia w sprawowaniu kontroli lub współkontroli nad jednostką, które wyłączają swobodne dysponowanie jej aktywami, w tym wypracowanym przez tę jednostkę zyskiem netto, lub które wyłączają sprawowanie kontroli nad organami kierującymi tą jednostką. Także MSR 27 wymaga wyłączenia z konsolidacji jednostki zależnej, współzależnej lub stowarzyszonej, jeżeli na jednostce dominującej ciążyą poważne, długoterminowe ograniczenia w sprawowaniu kontroli.

Niewątpliwie sytuacją, w której dochodzi do takich ograniczeń, jest wszczęcie w spółce postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego. Wątpliwości może budzić wyłączenie z konsolidacji podmiotu o bardzo trudnej sytuacji majątkowo-finansowej, będącego na skraju bankructwa, lub podmiotu przygotowywanego do likwidacji.

3.3. Pojęcie „istotności informacji finansowej” w przypadku wyłączeń fakultatywnych

Zgodnie z art. 58 ustawy o rachunkowości konsolidacją można nie obejmować jednostki zależnej lub współzależnej, niebędącej spółką handlową, jeżeli dane finansowe tej jednostki są nieistotne dla realizacji obowiązku rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Jeżeli dwie (lub więcej) jednostki zależne

spełniają wyżej wymienione kryteria, ale ich łączne dane są istotne z punktu widzenia realizacji nadrzędnego celu ustawy, rzetelnej rachunkowości, to wyżej wymienione jednostki należy objąć konsolidacją. Obowiązujące przepisy prawa nie zawierają obiektywnych kryteriów określających, które z jednostek podległych można wyłączyć z obowiązku konsolidacji. Możliwość wyłączenia z obowiązku konsolidacji mało istotnych spółek zależnych wynika także z MSR. MSR 27 nie zawiera szczegółowych uregulowań odnośnie do małych (według ustawy mało istotnych) jednostek zależnych. Obowiązujące przepisy wymagają każdorazowej oceny i indywidualnego podejścia związanego z tymi wyłączeniami. Istotne informacje finansowe to te, których pominięcie lub zniekształcenie może wpłynąć na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników sprawozdania finansowego.

Niejednoznaczne zdefiniowanie pojęcia istotności powoduje, że stosowanie wyłączeń na podstawie powyższych przepisów prawnych jest w pewien sposób uznaniowe. Ustalanie podmiotów objętych konsolidacją jest dość subiektywne. W praktyce jednostka dominująca może określić istotność w formie relacji sumy bilansowej jednostki powiązanej do sumy bilansowej jednostki dominującej. Wyłączenia z konsolidacji jednostek z powodu niskiej wartości obrotów i sumy bilansowej budzą wątpliwości ze względu na określanie przez podmioty poziomu istotności dla wyłączeń. Wyłączeniem mogą być objęte jednostki, których wymienione parametry były porównywalne z innymi podmiotami niewyłączonymi w tym samym roku z konsolidacji. Do wyłączenia podmiotu z konsolidacji może dojść w jednym roku, a w kolejnym już nie, mimo podobnego poziomu obrotów i sumy bilansowej jak w roku poprzednim.

Podnoszenie sumy bilansowej jednostki dominującej przy założeniu niezmiennych pozostałych parametrów powoduje, że stosunek aktywów jednostki podporządkowanej do sumy bilansowej jednostki dominującej zmniejsza się i w konsekwencji może spowodować wyłączenie danej jednostki z konsolidacji. Dane tej jednostki stają się mniej istotne dla celów konsolidacji.

Nierzadko też może dojść do sytuacji, w której zysk lub strata jednostki wyłączonej z konsolidacji na podstawie stosunkowo niewielkiej wartości sumy bilansowej i przychodów stanowi istotną kwotę łącznego zysku lub straty całej grupy kapitałowej.

3.4. Pojęcie „niewspółmiernie wysokich kosztów pozyskania informacji” w przypadku wyłączeń fakultatywnych

Na podstawie art. 58 jednostka dominująca ma prawo wyłączyć z konsolidacji jednostkę zależną, współzależną lub stowarzyszoną, jeżeli pozyskanie informacji niezbędnych do prawidłowego i rzetelnego objęcia jednostki konsolidacją, wiązać się może z poniesieniem niewspółmiernie wysokich kosztów, uniemożliwiających spełnienie wymaganych ustawą obowiązków związanych ze sporządzeniem, zbadaniem, zatwierdzeniem i opublikowaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Jednostki czasami błędnie powołują się na ten przepis, nie biorąc pod uwagę, że ma on zastosowanie wyłącznie do jednostek, których siedziba lub miejsce sprawowania zarządu znajduje się poza terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

4. Wycena oraz prezentacja aktywów i pasywów

Regulacje zarówno MSSF, jak i ustawy o rachunkowości dają jednostce gospodarczej prawo swobodnego wyboru rozwiązań, zwłaszcza w odniesieniu do wyceny jej składników majątkowych. Rozwiązania alternatywne różnią się pod względem koncepcji, a zatem wpływu na informacje zaprezentowane w sprawozdaniu finansowym jednostki gospodarczej, a tym samym na obraz jej sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego.

W kontekście skonsolidowanych sprawozdań finansowych metody wyceny oraz prezentacji aktywów i pasywów stosowane przez jednostki objęte tym sprawozdaniem powinny być jednakowe. Jeżeli z ważnych przyczyn stosowanie tych zasad przez wybrane spółki z grupy kapitałowej nie jest możliwe, spółka dominująca, która ponosi odpowiedzialność za wprowadzanie jednolitej polityki rachunkowości, powinna dokonać odpowiednich przekształceń w dokumentacji konsolidacyjnej. Jeżeli jednak przyjęte przez niektóre jednostki odmienne zasady rachunkowości nie wpływają na zachowanie rzetelności i jasności prezentacji sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego grupy kapitałowej, można odstąpić od dokonywania korekt dokumentacji konsolidacyjnej².

W kolejnych latach obrotowych powinno się stosować w sposób ciągły jednako- we metody i zasady obejmowania jednostek powiązanych skonsolidowanym spra- wozdaniem finansowym. Ewentualne zmiany w tym zakresie powinny być ujawnio- ne we wprowadzeniu do skonsolidowanego sprawozdania finansowego z podaniem przyczyny zmian, ich wpływu liczbowego na wynik finansowy oraz z zapewnieniem porównywalności danych za poszczególne okresy sprawozdawcze.

Niezachowywanie obowiązku stosowania jednolitych zasad rachunkowości może w znacznym stopniu zniekształcać obraz grupy kapitałowej. Stosowanie różnej polityki rachunkowości przez jednostki powiązane widoczne jest szczególnie w gru- pach kapitałowych, w których w skład wchodzi jednostki o bardzo zróżnicowanym profilu działalności. Każda ze spółek, zgodnie z obowiązującymi przepisami, może przyjmować zasady rachunkowości zgodne z jej własnym interesem, a niektóre mają nawet obowiązek stosowania odmiennej sprawozdawczości finansowej (dotyczy to banków, zakładów ubezpieczeniowych).

Wykorzystując różne – spośród ogółu dostępnych – praw wyboru ujęcia i wyce- ny aktywów, grupa kapitałowa może zmieniać obraz sytuacji majątkowo-finansowej

² § 4 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 25 września 2009 r. w sprawie szczegó- łowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych.

zawarty w skonsolidowanym bilansie. Zmiany mogą dotyczyć także rachunku zysków i strat, gdyż instrumenty polityki bilansowej oddziałujące na aktywa pośrednio wpływają także na przychody i koszty.

W zakresie wyceny i prezentacji aktywów i pasywów może dochodzić do nieprawidłowości w zakresie stosowanych korekt w dokumentacji konsolidacyjnej w celu prezentowania lepszego wyniku finansowego grupy kapitałowej niż jest w rzeczywistości. Także stosowanie różnych rozwiązań w obszarze ujęcia i wyceny pasywów wpływa nie tylko na obraz przedstawiony w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ale także na ocenę finansową grupy kapitałowej analizowanej za pomocą analizy wskaźnikowej.

5. Transakcje między jednostkami powiązаныmi

Z punktu widzenia rachunkowości za przychody, koszty i skonsolidowany wynik finansowy uważa się tylko te wygenerowane poza grupą kapitałową. Obraz ekonomiczny grupy kapitałowej jest więc efektem działalności, która odbywa się poza grupą kapitałową. W rozumieniu rachunkowości grupa kapitałowa stanowi jedno umowne przedsiębiorstwo i wszystkie transakcje dokonywane między jednostkami wchodzącymi w skład grupy nie są uwzględniane w majątku, kapitałach i wynikach finansowych. Podejmowanie decyzji strategicznych dotyczących zakresu i poziomu współpracy między jednostkami zależy od jednostki dominującej, która poprzez te decyzje może w pewien sposób „sterować” poziomem wyłączeń z konsolidacji transakcji między jednostkami powiązаныmi.

Sprawozdawczość finansowa wymaga ujawniania wszelkich związków z podmiotami powiązаныmi, z którymi zostały zawarte transakcje w danym roku, a w przypadku sprawowania kontroli nad jednostkami zależnymi – ujawnienie powiązań jest wymagane nawet wtedy, gdy nie zostały w danym roku zawarte żadne transakcje. W przypadku zawarcia transakcji wymagane jest ujawnienie związków łączących obie strony, typu zawartych transakcji oraz jego elementów, które niezbędne są do zrozumienia sprawozdania finansowego.

Wzajemne transakcje między jednostkami powiązаныmi podlegają wyłączeniu podczas działań konsolidacyjnych sprawozdań finansowych. Powstałe w efekcie transakcji wewnętrznych pozycje: przychodów, kosztów, zobowiązań i należności, nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Kształtowanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przez jednostkę dominującą polega na ograniczaniu bądź poszerzaniu skali transakcji zachodzących między konsolidowanymi jednostkami grupy kapitałowej.

Wpływ transakcji między jednostkami powiązаныmi konsolidowanymi na obraz sytuacji majątkowej i finansowej należy więc rozpatrywać w kontekście poziomu wyłączeń spowodowanych tymi transakcjami. Jeżeli w grupie kapitałowej dochodzi do transakcji między jednostkami konsolidowanymi o znaczącej wartości, to wyższa też będzie wartość wyłączeń. Na koniec okresu sprawozdawczego jednostka domi-

nująca, sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe, jest zobligowana do wyeliminowania wszelkich obrotów z operacji dokonywanych w okresie sprawozdawczym między jednostkami powiązаныmi objętymi konsolidacją, należności i zobowiązań z wszelkich tytułów, przychodów i kosztów wzajemnych operacji gospodarczych, niezrealizowanych zysków lub strat zawartych w aktywach grupy kapitałowej, dywidend należnych lub wypłaconych przez jednostki podporządkowane jednostkom dominującym na wszystkich szczeblach grupy.

Z problematyką transakcji między jednostkami powiązаныmi łączy się pojęcie cen transferowych. Ceny transferowe mają wpływ na zawartość skonsolidowanego sprawozdania finansowego wówczas, gdy wyrażone w nich transakcje nie zostaną wyłączone z konsolidacji. Ujęcie transferu wewnętrznego w sprawozdaniu grupy kapitałowej nastąpi w sytuacji, gdy transakcje między podmiotami konsolidowanymi będą miały wartość nieistotną oraz gdy transakcje będą zachodziły między powiązаныmi jednostkami konsolidowanymi a niekonsolidowanymi.

Wpływ na obraz grupy kapitałowej mają tylko transakcje wewnętrzne zachodzące między jednostkami konsolidowanymi a jednostkami niekonsolidowanymi grupy kapitałowej. Tylko w przypadku takich operacji istnieje możliwość wykorzystania cen transferowych do kształtowania obrazu całej grupy. Jedynym ograniczeniem w swobodnym wykorzystaniu tego instrumentu jest założony poziom istotności, po jego przekroczeniu daną jednostkę, do tej pory niekonsolidowaną, należałoby włączyć do konsolidacji. Powiązanie instrumentu cen transferowych z wyłączeniami lub zwolnieniami z konsolidacji umożliwia w większym stopniu wpływanie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Zgodnie z zasadą związaną z wyłączeniami fakultatywnymi, konsolidacją można nie obejmować spółek, których dotyczy nieistotność danych. Znaczące transakcje między tą jednostką a pozostałymi jednostkami z grupy kapitałowej wywołują jednak zwiększenie sumy bilansowej i konieczność włączenia jej do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, a tym samym wyłączenia zawartej transakcji ze skonsolidowanego sprawozdania. Transakcjami zmieniającymi obraz grupy kapitałowej – ale nie zwiększającymi sumy bilansowej jednostki zależnej, której sprawozdanie jednostkowe nie podlega konsolidacji, i nie narażającymi ją na konsolidację, a jednostkę dominującą na brak możliwości kształtowania zawartości informacyjnej skonsolidowanego sprawozdania – są te, w których jednostki konsolidowane (których sprawozdania jednostkowe podlegają konsolidacji) są sprzedającymi, a jednostki niekonsolidowane (których sprawozdania jednostkowe nie podlegają konsolidacji) kupującymi za własne kapitały [Piątek 2007, s. 243].

6. Zakończenie

W ramach obowiązujących przepisów prawa jednostka dominująca, odpowiedzialna za skonsolidowane sprawozdanie finansowe, ma możliwość wpływania na użytkowników zewnętrznych oceniających sytuację finansową grupy kapitałowej.

Wyłączenie wybranej jednostki podporządkowanej może spowodować zmianę wartości określonych wskaźników finansowych. Grupy kapitałowe i jednostki wchodzące w skład grup kapitałowych pod pewnymi warunkami mogą dokonywać wyboru zasad dotyczących wyceny poszczególnych pozycji aktywów i pasywów określonych w ustawie o rachunkowości lub w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej, powodujących zmianę w pozycjach sprawozdania finansowego i tym samym wpływających na obraz sytuacji finansowej. Grupy kapitałowe mają zróżnicowane poziomy transakcji między jednostkami powiązаныmi, w związku z czym zaangażowanie podmiotów podporządkowanych jest ukierunkowane na zewnątrz bądź na wewnątrz grupy kapitałowej i wnioski wyciągane z analizy grup kapitałowych o odmiennym poziomie i kierunku tych transakcji są odmienne [Sikacz 2011, s. 203].

W kształtowaniu obrazu sytuacji majątkowo-finansowej przedsiębiorstwa istotną rolę odgrywają księgowi, zarządzający oraz biegli rewidenci. Proces konsolidacji, za który odpowiedzialni są przedstawiciele grupy kapitałowej może być przeprowadzony w mniej lub bardziej prawidłowy sposób. Skutkiem nieprawidłowości występujących w tym procesie jest prezentacja zniekształconej sytuacji finansowej grupy kapitałowej. Opinia i raport audytora z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego odgrywają istotną rolę w ocenie przeprowadzenia konsolidacji.

Ogólność definicji zasad nadrzędnych i możliwość wyboru zasad szczegółowych dotyczących konsolidacji, ujętych w formie przepisów prawa, stwarza możliwość wpływania na obraz grupy kapitałowej. Należy zwrócić uwagę na pozostawianie w ramach decyzji, w jakim kierunku i za pomocą jakich instrumentów kształtowana jest treść skonsolidowanego sprawozdania, w zgodzie z przepisami prawa. Istotną kwestią w odbiorze tej treści ma uzasadnienie wyboru takiego, a nie innego instrumentu ujęcia, wycen i prezentacji danego zdarzenia itd.

W rozbudowanych grupach kapitałowych problematyka konsolidacji jest z pewnością bardziej złożona, a ocena sytuacji finansowej takiej grupy kapitałowej wymaga od odbiorcy przeanalizowania większej ilości obszarów możliwości wpływania na obraz sytuacji finansowej grupy kapitałowej poprzez stosowanie zabiegów w obszarze rachunkowości.

Literatura

- Kutera M., *Rola audytu finansowego w wykrywaniu przestępstw gospodarczych*, Difin, Warszawa 2008.
- Piątek E., *Analiza finansowa jednostek powiązanych*, [w:] D. Zarzecki (red.), *Czas na pieniądze. Zarządzanie finansami. Mierzenie i ocena wyników przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.
- Piątek E., *Polityka bilansowa grupy kapitałowej*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Sikacz H., *Ocena sytuacji finansowej operacyjnych grup kapitałowych*, Wolters Kluwer Polska – Oficyna, Warszawa 2011.

CONSOLIDATION OF FINANCIAL STATEMENTS AND FINANCIAL ANALYSIS OF CAPITAL GROUP

Summary: The consequence of chosen accounting policies in consolidation procedures (method of consolidation, exclusion from consolidation method, assets and capital valuation method, intragroup transactions) is the variation in the assessments of the financial condition of capital groups. Chosen methods can influence the content of consolidated financial statements with various intensity. The chosen methods have consequences in the assessment of the financial analysis including financial indicators.